

Euro teď není na pořadu dne

7.1.2024 - Ladislav Minčíč | Hospodářská komora ČR

Prezident v novoročním projevu vykopl do politické arény třaskavé téma, které dělí vládní koalici: rychlé přijetí eura. Bytí mimo eurozónu ale není to, co dnes zemi nejvíc pálí.

Letos uplyne 20 let od našeho vstupu do EU. Před ním se vedly (a dodnes vedou) odborné, politické i hospodské diskuse, zda by bylo vhodné u nás také platit eurem. Předně je třeba říci, že pro nás nejsou vzorem Černá Hora či Kosovo, malé nečlenské státy, které jednostranně používají euro místo vlastního platidla. Závazek zavést v budoucnu euro je součástí mnohostranné mezinárodní smlouvy o přistoupení Česka k EU.

Abychom však mohli činit oficiální kroky směřující ke vstupu do eurozóny, museli bychom splnit tzv. maastrichtská konvergenční kritéria. Minimálně dvě z nich nesplňujeme. Zjednodušeně řečeno, máme problém s vysokou inflací, protože naše míra inflace výrazně přesahuje míru inflace v členských státech s nejnižší inflací. Druhým zásadním českým nedostatkem jsou vysoké rozpočtové schodky. A nelze opomenout ani riziko třetího kritéria, totiž jak moc procentuální výnosy českých dluhopisů předbíhají výnosy dluhopisů evropských premiantů, jimiž se míní členské státy s nejnižšími, protože nejméně rizikovými výnosy.

Pokud bude naše národní banka výrazně méně úspěšná v krocení inflace než Evropská centrální banka, resp. pokud se našim vládám nebude dařit efektivně snižovat schodky státního rozpočtu, mohou si nechat o euru zdát i ti nejurputnější snílci. Ale i po případném splnění zmíněných kritérií by muselo Česko čekat nejméně dva roky v předsálí a prověřovat čtvrté kritérium, tedy aby kurz koruny vůči euru příliš nekolísal. V uvedeném kontextu je proto nahrazení koruny eurem před rokem 2029 mimo realitu.

V Hospodářské komoře jsme v roce 2017 a poté v roce 2022 prováděli šetření mezi firmami, zda považují otázku přijetí eura za tak aktuální, aby vláda stanovila pevný budoucí termín pro jeho přijetí. Pětiletý odstup nezměnil pozici podnikatelů – tři čtvrtiny členů Hospodářské komory nepovažují otázku přijetí eura za aktuální prioritu.

Podnikatele tíží jiná břemena

To samozřejmě neznamená, že je, resp. donedávna bylo 75 % podnikatelů zásadně proti přijetí eura, ale jen to, že existenci koruny nevnímají jako hlavní bariéru rozvoje podnikání u nás. Vadí jim totiž především jiné překážky: hlavně stav našeho trhu práce, tedy mzdové náklady neodpovídající produktivitě práce a nedostatek zaměstnanců s požadovanou kvalifikací. A dále pak přebujelá regulace podnikání, spočívající v nepřehledném množství administrativních a dalších povinností vůči státu.

Odstranění, či alespoň zmírnění těchto bariér považují firmy pro rozvoj svého podnikání za přínosnější než přechod z koruny na euro. Tak to vyplývá z dlouhodobých pravidelných šetření mezi podnikateli – jen v čase koronavirových uzávěr ekonomiky se k nejvyšším bariérám připojilo přerušení dodavatelskoodběratelských řetězců a ceny materiálových vstupů a energií.

Je jasné, že firmy s obchodními partnery v eurozóně jsou vystaveny kurzovému riziku, které představuje komplikaci pro jejich byznys tím větší, čím intenzivnější je zapojení firmy do mezinárodního obchodu. Situaci jim ale výrazně zjednoduší to, že budou moci od tohoto roku vést účetnictví v eurech. Větší firmy jsou k zavedení eura vstřícnější než malé a střední, ale ani u nich

stanovení termínu vstupu do eurozóny nedominuje jako prioritní požadavek na vládu.

V odborných kruzích se v souvislosti s přijetím, či nepřijetím eura diskutuje o různorodosti ekonomik zemí platících eurem, přesněji o nesladěnosti jejich hospodářských cyklů, o rozdílné výkonnosti, bohatství a ekonomické efektivnosti těchto zemí, která se příliš nepromítá do cen úvěrů a státních dluhopisů, o skrytém přerozdělování peněz daňových poplatníků mezi členskými zeměmi eurozóny prostřednictvím paušální měnové politiky. Zmiňuje se, že výhodou existence národní měny je právě možnost provádět flexibilní a adresnou – ve smyslu zacílení na specifika dané země – měnovou politiku.

V tomto smyslu nedávná zkušenost se zpomalováním inflace v eurozóně a Česku dává za pravdu spíš těm, kteří relativizují význam národní měnové politiky. Nedá se totiž s určitostí tvrdit, že boj proti inflaci zvládá ČNB lépe než Evropská centrální banka. Nemusí to nutně vést k závěru, že je pro členskou zemi EU vlastní centrální banka zbytečnou institucí. Za každou institucí je totiž třeba vidět konkrétní lidi, kteří mohou, ale také nemusí využít jejího potenciálu.

Aktuálním prvkem, který vstupuje do diskuse o přijetí eura, jsou podnikateli iniciované úvahy o nezbytnosti strategických investic zejména do infrastruktury české ekonomiky. Ne ale ve smyslu, že by přechod na euro umožnil snáze a ve větších objemech vydávat peníze ze státního rozpočtu, i když by šlo vtipně poznamenat, že řada zemí eurozóny bez problémů nasekala obrovské – ve srovnání s ČR – státní dluhy, díky čemuž má vybudovány – na rozdíl od ČR – třeba moderní dopravní síť.

Nový pohled je založen na myšlence, že zpoždění Česka ve strategických investicích je tak velké, že i když se na jejich financování bude podílet převážně soukromý finanční kapitál, není ho u nás dost, aby na to stačil. Nutné bude zapojit privátní peníze i ze zahraničí, přičemž se spekuluje, že by zahraniční investoři ochotněji vkládali své prostředky do české infrastruktury, pokud by se u nás platilo eurem. Na druhé straně hrají při rozhodování investorů významnou roli i jiné parametry než jen případné kurzové riziko – zejména míra a přehlednost regulace, délka povolovacích procesů nebo dostatek kvalifikované pracovní síly.

Podnikatelům dnes vadí jiné překážky, zejména stav trhu práce a velká regulace podnikání.

<https://www.komora.cz/euro-ted-neni-na-poradu-dne>